

Betekenis als verbondenheid

Jeremy Lent combineert nieuwe wetenschappelijke inzichten met niet-westerse wijsheden om een alternatieve maatschappij te schetsen, die goed is voor mens en natuur. Ons verbinden met de wereld is daarvoor essentieel.

door Hans Achterhuis

Mede ter gelegenheid van het 10-jarig bestaan van *De Correspondent* werd hoofdredacteur Rob Wijnberg in *de Volkskrant* geïnterviewd. Hij vond het 'progressieve' verhaal over de klimaatcrisis met alles wat niet meer kan en niet meer mag onvoldoende aanspreken. 'Het is geen stip aan de horizon.' Daarom zocht hij – voorlopig tevergeefs – naar een werkend, lonkend, aantrekkelijk perspectief dat 'rondom acties als die van Extinction Rebellion op de A12' kon worden gepresenteerd.

Met het recent verschenen *Het betekenisweb* van de Amerikaanse internet-specialist Jeremy Lent wordt Wijnberg op zijn wenken bediend. Ik heb zelden een boek gelezen dat qua breedte van boodschap zo inspirerend was. Ik haast mij wel om op te merken dat *Het bete-*

kenisweb niet direct over de crisis van klimaat en ecologie handelt. Het biedt allereerst de elementen voor een nieuw wereldbeeld, een nieuwe manier om naar onszelf en onze plaats als mensen op aarde te kijken. Met behulp van inzichten uit niet-westerse tradities als het taoïsme, het boeddhisme en traditionele kennis van inheemse culturen uit de hele wereld – die hij creatief verbindt met recente wetenschappelijke ontdekkingen uit de evolutiebiologie, de cognitieve neurowetenschap en de complexiteitstheorie – bouwt Lent langzaam en zorgvuldig aan een nieuw beeld van mens en wereld. Hierbij worden de fundamenten van het westerse filosofische wereldbeeld dat de economie, technologie en politiek domineert stuk voor stuk ondergraven. We kunnen het grote maatschappelijke gebouw dat wij op

deze fundamenten hebben opgetrokken nog wel op sommige punten stutten en steunen, maar we zullen toch, liefst op niet al te lange termijn, op zoek moeten gaan naar een voor mens en natuur betere ondergrond.

Oom Bob

Ik besef dat dit soort geluiden tegenwoordig vaker wordt gehoord. In de brede context van wat als new age aangekondigd werd, kun je ze regelmatig beluisteren. Wat maakt het specifieke verhaal van Lent dan toch zo verrassend en aantrekkelijk? Ik noem een aantal punten.

In de eerste plaats is dat een kwestie van stijl. Af en toe maken we in de tekst bijvoorbeeld kennis met 'oom Bob', een knorrige persoon, die iedereen wel van verjaars- en andere partijtjes kent. Wanneer daar wat idealistische uitspra-

Het betekenisweb

Jeremy Lent

4eco

596 blz

€ 29,90

ken worden gedaan, verkondigt oom Bob dat alle mensen nu eenmaal egoïsten zijn en dat het kapitalisme voor groei en vooruitgang zorgt. In de loop van de boektekst worden de verschillende interventies van oom Bob zorgvuldig door Lent van repliek gediend.

Tevens slaagt Lent erin om nieuwe wetenschappelijke inzichten ook voor niet-geïnformeerde lezers toegankelijk te maken. Voor wie dieper wil graven zijn er uitgebreide voetnoten.

Ten derde levert Lent op overtuigende wijze kritiek op onze westerse filosofische en de daarop gebouwde wetenschappelijke traditie. Het dualisme van Plato, het christendom en Descartes zijn volgens hem aan vervanging toe. Gelukkig, zeg ik vanuit mijn beroep als westers opgeleid filosoof, ziet hij hier toch nog wel mogelijkheden op deelgebieden.

Maar ondanks mijn liefde voor de mij bekende filosofie raakte ik toch meer en meer gefascineerd door de inzichten uit niet-westerse tradities waar de auteur ruim baan voor maakt.

Een ander verrassend element in *Het betekenisweb* is de overtuigende kritiek op economische groei en consumentisme. Via het verhaal van de wendigo, dat in een Amerikaanse inheemse stam wordt verteld, wordt de lezer gedwongen om voor de spiegel te gaan staan. De wendigo was een vraatzuchtige reus met gele slag-tanden en stinkende adem die steeds op zoek was naar slachtoffers om te verslinden. Werd je door hem gebeten, dan werd je zelf een wendigo; en hoe meer mensen je verslond, hoe vraatzuchtiger je werd. Lent vergelijkt dit met de nooit eindigende begeerte van de consumerende westerse mens. Een wendigo-samenleving

is voor haar voortbestaan afhankelijk van onophoudelijke groei en wil steeds meer gebieden – zoals onderwijs, zorg en sport, en tegenwoordig ook de natuur – in de markteconomie integreren.

Het is in de vijfde en laatste plaats duidelijk dat in zo'n samenleving individuele oplossingen zoals meditatie niet voldoende zijn. Om de oorspronkelijke metafoor nog eens te gebruiken: ook goed en liefdevol opgekweekte planten wortelen slecht in een onvruchtbare ondergrond.

De boektitel geeft aan in welke richting we ons hieruit kunnen bevrijden. Betekenis is vooral een functie van verbondenheid. Hoe meer wij ons verbinden met verschillende aspecten van ons leven en de wereld, hoe meer betekenis het leven voor ons krijgt. Met zijn boek geeft Lent ons een sympathiek duwtje in de rug om betekenis zowel te ontdekken als te creëren. **F**